

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

29 ינואר 2014

ת"א 18286-01-10
בפני כב' השופטת מלכה ספינזי-שניאור

התובע	פלוני
	ע"י ב"כ עוה"ד מ. ארד ואח'

נגד

הנתבעים	<p>1. בית ספר "ישורון"</p> <p>2. משרד החינוך - מדינת ישראל</p> <p>ע"י ב"כ עוה"ד ש. לוי ואח'</p> <p>3. ענבל חברה לביטוח - נמחקה.</p> <p>4. עיריית קרית מלאכי</p> <p>ע"י ב"כ עוה"ד מ. גנות ואח'</p>
----------------	---

חקיקה שאוזכרה:

[חוק פיקוח על בתי ספר, תשכ"ט-1969](#)

מיני-רציו:

* בהעדר הוכחה כי מצד אחד היה פיקוח נאות על מעבר התלמידים מכיתה לכיתה או כי ניתנה הדרכה לתלמידים כיצד עליהם לנהוג בעת מעבר מכיתה לכיתה שלא בזמן הפסקה, וכן בהעדר מילוי אחר הוראות חוזר מנכ"ל מצד שני, יש לקבוע שהתובע הרים את הנטל והוכיח כי בית הספר אחראי לנזק שנגרם לו. בנוסף, בהעדר פיקוח בפועל ביחס לקיום חוזר מנכ"ל ובהעדר הנחיות לצוות המורים עובדיו, יש לקבוע כי גם משרד החינוך אחראי לנזק שנגרם לתובע.

* חינוך – אחריות רשויות החינוך – רשלנות

* נזיקין – אחריות – מורים

* נזיקין – אחריות – בתי ספר

* נזיקין – אחריות – משרד החינוך

* נזיקין – אחריות – רשות מקומית

* נזיקין – אחריות – חלוקתה

התובע נפגע ביום 8.10.02 בתאונה, עת "נתפסה" ידו בדלת הכניסה לכיתה בה למד וחלק מהגליל העליון והציפורן של אצבע מס' 3 בכף יד שמאל נחתכו (להלן: "התאונה"). הצדדים חלוקים הן בשאלת הנסיבות שהובילו להתרחשות התאונה והן בשאלת האחריות לתאונה ולנזק.

בית המשפט פסק כי:

אין חולק באשר לעצם קרות האירוע – טריקת דלת הכתה על ידו של התובע – ובאשר לנזק שנגרם לו בעקבות כך – קטיעת חלק מגליל האצבע השלישית. המחלוקת נסבה סביב הנסיבות שהובילו לטריקת

הדלת וכן סביב השאלה איזו משלוש הנתבעות: בית הספר, משרד החינוך או העירייה, אשר הינה הבעלים של מבנה בית הספר המצוי בשטח השיפוט שלה, אחראים לעצם קרות התאונה, אם בכלל, וכפועל יוצא לנזקי התובע בגינה.

באשר לאחריות בית הספר – יישום ההלכות שנקבעו בפסיקה על המקרה שלפנינו מוביל מסקנה כי יש להטיל על בית הספר אחריות לעצם קרות התאונה. מאחר והתובע, כמו גם חבריו לכיתה, שהיו אז בני שבע בסך הכל, נדרשו לעבור בין מבנים בזמן קצר בכדי להספיק ולהגיע לשיעור הבא בזמן, היה על מנהל בית הספר ומוריו לצפות כי הם יעשו זאת בריצה ולפיכך היה עליהם לדאוג ולהזהיר את התלמידים מפני הסכנות הגלומות בריצה. כמו כן, מאחר ומדובר היה בתלמידים צעירים היה על מנהל בית הספר לדאוג וללוות את התלמידים במעבר בין הכיתות והמבנים כדי לדאוג שלא ירוצו או יתפרעו.

לו היתה מתבצעת הדרכה או שהיה מתבצע פיקוח כאמור, היה ניתן למנוע את הנזק שנגרם לתובע. זאת ועוד, הגם שנכון כי מן הפסיקה עולה שאל מול הצורך בפיקוח עומד אינטרס חשוב אחר, כפי שגם התייחסה אליו גב' זרביב בעדותה, והוא שמירה על משובת נעורים בריאה ותקינה, דהיינו השאיפה לאפשר לקטין מידה סבירה של עצמאות וחופש, עדיין ביהמ"ש סבור כי הכוונה לזמן ההפסקה ולא במעבר משיעור לשיעור בזמן נתון ותוך לחץ מובנה מעצם הצורך להגיע במועד לשיעור.

בהעדר הוכחה כי מצד אחד היה פיקוח נאות על מעבר התלמידים מכיתה לכיתה או כי ניתנה הדרכה לתלמידים כיצד עליהם לנהוג בעת מעבר מכיתה לכיתה שלא בזמן הפסקה, וכן בהעדר מילוי אחר הוראות חוזר מנכ"ל מצד שני, יש לקבוע שהתובע הרים את הנטל והוכיח כי בית הספר אחראי לנזק שנגרם לו.

באשר לאחריות משרד החינוך – אין חולק כי משרד החינוך חב חובת זהירות מושגית וקונקרטיית כלפי תלמידי בית הספר. בענייננו, כל עובדי בית הספר הם עובדי משרד החינוך ובית הספר מנוהל ומתופעל על ידי משרד החינוך מזה שנים רבות ואף מקבל ממנו את תקציביו. משרד החינוך אף מפקח על בית הספר מבחינה בטיחותית.

משרד החינוך פרסם בחודש פברואר 2002 חוזר מנכ"ל הכולל הוראה בדבר התקנת אמצעים בטיחותיים למניעת הכנסת האצבעות במרווח שבין הדלת למשקוף. לא די בפרסום חוזר מנכ"ל כאמור ובודאי שלא היה מקום להכנסת ההוראה בדבר מתן אורכה של 5 שנים להתקנת אמצעי המגן. היה על משרד החינוך, כאחראי על בטיחותם של התלמידים, לקבוע את ההוראות כאמור לביצוע מידי ובכל מקרה לפקח על קיומן של ההוראות. בהעדר פיקוח בפועל ביחס לקיום חוזר מנכ"ל ובהעדר הנחיות לצוות המורים עובדיו, יש לקבוע כי גם משרד החינוך אחראי לנזק שנגרם לתובע.

באשר לאחריות העירייה – יש לראות גם בעירייה כמי שהפרה את חובת הזהירות הקונקרטיית כלפי התובע, ומשכך יש לראות גם בה אחראית לנזק שנגרם לו. יחד עם זאת, אחריותה של העירייה פחותה מאחריות בית הספר ומשרד החינוך ולו מן הטעם כי מרוח עדותו של מנהל בית הספר ניתן היה להבין כי העירייה הייתה אחראית לתיקון ליקויים שאותרו על ידי בית הספר ולא לאיתור הליקויים עצמם, ועדותו זו לא נסתרה.

בהינתן כל האמור ומשהוכח כי קיימת מצד הנתבעים כולם אחריות, גם מושגית וגם קונקרטיית, יש לקבוע כי חבותם כלפי התובע הינה ביחד ולחוד. יש לחלק את האחריות בין הנתבעים בינם לבין עצמם באופן שביית הספר נושא ב - 60% ; משרד החינוך נושא ב - 30% ; העירייה נושאת ב - 10%.

פסק - דין

מבוא:

1. התובע, יליד 1995, נפגע ביום 8.10.02 בתאונה, עת "נתפסה" ידו בדלת הכניסה לכיתה בה למד וחלק מהגליל העליון והציפורן של אצבע מס' 3 בכף יד שמאל נחתכו (להלן: **"התאונה"**).

2. בתחילה הגיש התובע את תביעתו כנגד ארבעה נתבעים.

האחד - בית הספר בו אירעה התאונה. לטענת התובע התאונה אירעה כתוצאה מרשלנות עובדי בית הספר אשר בשטחו אירעה התאונה (להלן: **"הנתבע 1"**; **"ישורון"**).

השני - משרד החינוך (להלן: **"משרד החינוך"**; **"המדינה"**; **"הנתבע 2"**). לטענת התובע משרד החינוך הוא האחראי על הפיקוח והשליטה מטעם רשויות השלטון על בתי הספר.

השלישי - ענבל חברה לביטוח בע"מ אשר מבטחת את המדינה - משרד החינוך (להלן: **"הנתבעת 3"**).

הרביעי - עיריית קריית מלאכי, הבעלים של מבנה בית הספר ואשר בשטח שיפוטה הוא מצוי (להלן: **"העירייה"**; **"נתבעת 4"**).

ביום 6.9.11 נמחקה התביעה כנגד נתבעת 3 וזאת לאור הסכמת הצדדים ולפיה ככל שמדינת ישראל - משרד החינוך יחויב בפיצוי בנזקי התובעת תהא זו מדינת ישראל אשר תשא בפיצוי.

3. הצדדים חלוקים הן בשאלת הנסיבות שהובילו להתרחשות התאונה והן בשאלת האחריות לתאונה ולנזק.

הראיות:

4. מטעם התובע העיד התובע בעצמו והוגשו המסמכים הבאים:

- חוזר מנכ"ל משרד החינוך לשנת 2009 (**סומן ת/1**);
- תיעוד רפואי רלוונטי לרבות העתק צילום האצבע שנחבלה (**סומן ת/2**);
- אישור רפואי ערוך על ידי ד"ר סוזנה הורוביץ, אורתופדית, מיום 15.10.09 (**סומן ת/3**).

5. מטעם הנתבעים 1-2 העידו:

- הגב' אורנה זרביב - המורה שנכחה בתוך הכיתה בעת קרות התאונה והגישה סיוע לתובע.

- מר יהושע מלכה - מנהל בית הספר "ישורון" במועד קרות התאונה ועד היום.

כמו כן הוגשו המסמכים הבאים:

- חוזר מנכ"ל משרד החינוך לשנת 2002.
- גיליונות ציונים ותעודות הערכה של התובע וטופס תביעה.
- 6. מטעם הנתבעת 4 העידו :
 - מר אריה יוסף - קב"ט מחלקת החינוך בעיריית קריית מלאכי.
 - מר שמעון עמר המשמש משנת 2005 כמנהל מחלקת החינוך בעירייה.
- 7. כאמור שלוש שאלות מונחות לפתחי ובהן עליי להכריע. האחת - הנסיבות בהן התרחשה התאונה. השניה - שאלת האחריות והשלישית - ככל שאקבע כי ישנה אחריות - עניינה גובה הפיצוי והנזק לו זכאי התובע.

דיון בשאלת הנסיבות והאחריות :

לטענת התובע:

- 8. לו בית הספר היה ממלא אחר חובתו ומתקין מנגנוני בלימה בדלתות בית הספר, הרי שניתן היה למנוע את התאונה.
- כמו כן ובנוסף, לו היה מוצב מורה אחראי במסדרון שתפקידו למנוע מתלמידים להשתולל, כי אז קרוב לוודאי הייתה התאונה נמנעת.

לטענת הנתבעים 1-2 :

- 9. במועד התרחשות התאונה טרם חלף המועד שנקבע בחוזר מנכ"ל להתקנת מנגנוני הגנה על דלתות הכיתות. משכך, הרי ששוב לא נטען לטעון לאחריות מצד הנתבעים 1-2 .
- בנוסף, מאחר ומצד אחד לא הוכח כי הילדים השתוללו, ומצד שני לא הוכחה הסיבה בגינה נסגרה הדלת על ידו של התובע, הרי שלא ניתן לחייב את הנתבעים 1-2.

לטענת הנתבעת 4 :

- 10. האחריות בכל הקשור לסוגיית הבטיחות בבית הספר מוטלת על משרד החינוך, ולא על העירייה. בכל מקרה - מאחר ומדובר בבית ספר פרטי - עצמאי, העירייה לא עסקה בכל הקשור לנושא הבטיחות בבית הספר.
- אמנם נכון כי בניין בית הספר הוקם על ידי העירייה והוא מצוי בשטחה ובבעלותה ואולם לא די בכך כדי לטעון כנגד העירייה כי היא חבה כנגד התובע רק בשל היותה הבעלים של המבנה. המבנה כמו גם בית הספר המצוי בו מנוהלים באופן שוטף על ידי הנתבע 1.

דיון:

- 11. ראשית לכל, אין חולק באשר לעצם קרות האירוע - טריקת דלת הכתה על ידו של התובע - ובאשר לנזק שנגרם לו בעקבות כך - קטיעת חלק מגליל האצבע השלישית.

12. המחלוקת נסבה סביב הנסיבות שהובילו לטריקת הדלת וכן סביב השאלה איזו משלוש הנתבעות: בית הספר, משרד החינוך או העירייה, אשר הינה הבעלים של מבנה בית הספר המצוי בשטח השיפוט שלה, אחראים לעצם קרות התאונה, אם בכלל, וכפועל יוצא לנזקי התובע בגינה.

באשר לנסיבות שהובילו לתאונה:

13. לטענת התובע הדלת נטרקה ע"י אחד הילדים שרצו ונכנסו לכיתה לפניו. הנתבעים הכחישו טענה זו. לטענתם לא הובאו ראיות המוכיחות כי התאונה נגרמה עקב מעורבותו של ילד אחר. לטענתם מדובר היה בכח עליון בלתי נמנע כגון רוח אשר גרם לטריקתה של הדלת, וכפועל יוצא לנזקי של התובע, ולפיכך אין להטיל אחריות על מי מהנתבעים.

14. **אומר כבר כעת כי לדידי אין כל נפקות לשאלה מה גרם לטריקת הדלת על אצבעו של התובע: הרוח או תלמיד אחר שטרק אותה. כך או כך במועד הרלוונטי עדיין לא הותקנו על הדלת מנגנוני הגנה שתפקידם למנוע פגיעה.**

סביר להניח שאם היה מותקן בדלת מנגנון הגנה, הרי שגם לו הייתה הדלת נטרקת, בעקבות רוח או בעקבות התנהגותו של תלמיד אחר, עדיין המצאות המנגנון בדלת היה מאט את סגירתה וכפועל יוצא הייתה, ככל הנראה, התאונה נמנעת.

15. נעבור כעת ונדון באחריות כל אחד מהנתבעים, ככל שישנה אחריות, בנפרד.

אחריות בית הספר:

16. נקבע בפסיקה כי על בית הספר לנקוט באמצעים למניעת תאונות, כאשר האמצעים בהם יש לנקוט הינם פועל יוצא של גיל הילדים, תנאי השטח, אופי העיסוק והסיכון הנובע ממנו [ראה ע"א (ת"א) 1719/03 **מדינת ישראל משרד החינוך והתרבות נ' ביבר דניאלה** (פורסם בנבו, ניתן ביום 27.3.06) (להלן: "**פרשת ביבר**")]. בפרשת ביבר קבע בית המשפט שאין להטיל על בית הספר חבות בנזיקין מאחר ובנסיבות המקרה נמצא כי הוא נקט באמצעי בטיחות מספיקים: הותקנו הנחיות בטיחות שפורסמו במסדרונות בית הספר ובכיתות שמטרתן הייתה אזהרת התלמידים מפני הסכנה שבהשתוללות, נקבעה תורנות סידור הכיתה והמורות בדקו שהתורנות אכן מתבצעת וכן נקבע נוהל לפיו יש ללוות את התלמידים במעברם מכיתה לכיתה.

17. באשר למידת הזהירות ההשגחה והפיקוח הנדרשים ממנהל ב"ס או ממורה נפסק בע"א **324/77 רבי נ' סמרה, פ"ד לב** (2) 445, בעמ' 446, 447; (להלן - "**פרשת רבי**") כי:

"מידת ההשגחה הנדרשת ממנהל בית הספר ומוריו כלפי תלמידיהם, היא כמידת ההשגחה שמקיים אב זהיר כלפי בנו".

עוד בע"א **2061/90 מרצלי נ' משרד החינוך** (פורסם בנבו, ניתן ביום 1.3.93) (להלן: "**פרשת מרצלי**") נפסק כי מידת ההשגחה הנדרשת, נגזרת - בין היתר - מגילו של הקטין ומתכונותיו:

"חובת הזהירות של מורה כלפי תלמידו נבנית על חובת הזהירות של אב כלפי בנו. חובה זו היא בהשגחה על הקטין הן מפני פגיעתו של גורם חיצוני - חי או דומם - הן מפני פגיעה של הקטין באחרים, והן מפני פגיעה של הקטין בעצמו. החובה מושתתת על כך שהקטין, באשר הוא קטין, לא פיתח אותם מנגנוני הגנה, מנגנוני בקרה ומנגנוני שיקול-דעת שבגיר מחזיק בהם, ובדרך הדברים הרגילה ניתן לצפות, כי עלול הוא להיפגע בידי גורם חיצוני או להביא נזק על עצמו ועל זולתו. כן יש להתחשב בגופו החלש של הקטין, החושף אותו לפגעי העולם הסובב אותו, ובתכונותיו של הקטין כגון שובבות, סקרנות של ילד, היענות לפיתויים בלא להעריך סכנות וסיכונים וכיוצא באלה..."

"...יש להתחשב בגילו של הקטין. ככל שהילד קטן יותר, כך חלש הוא ופגיע יותר מבחינה פיזית, וכך גם מנגנוני ההגנה והבקרה בשלים פחות" (פסקה 811).

בפרשת מרצלי הוטלה על בית הספר חבות בניזקין מאחר ונקבע כי די היה בנוכחות מורה במקום התאונה בכדי למנוע את קרות הנזק.

עקרון זה, לפיו היעדר פיקוח והשגחה על התלמידים כנדרש הוביל להטלת אחריות בניזקין, מופיע בפסיקה לאורך השנים. כך למשל ראה: [ע"א 310/89 אליהו כהן נ' לנטוש](#) (פורסם בנבו, ניתן יום 5.1.92); [ע"א 6111/03 שרוגו נ' בית הספר כנסת יהודה](#) (פורסם בנבו, ניתן ביום 21.11.05); [תא \(חי\) 615/02 ק.ג. נ' מדינה ישראל ואח'](#) (פורסם בנבו, ניתן ביום 29.11.07).

18. יישום ההלכות שנקבעו בפסיקה על המקרה שלפנינו מוביל מסקנה כי יש להטיל על בית הספר אחריות לעצם קרות התאונה. אסביר להלן דבריי.

19. התובע העיד באשר לנסיבות בהן התרחש האירוע:

"היינו בשיעור מחשבים, לפני שהשיעור נגמר היינו רגילים לרוץ מהמחשבים לכיתה הרגילה. רצנו בהתלהבות של ילדים. היינו רגילים לרוץ. זה לעבור שני מבנים מופרדים. עברתי למבנה והרבה פעמים הייתה נטרקת הדלת בכיתה אליה נכנסנו, כי לא היו מעצורים והילדים היו סוגרים מהר את הדלת." (עמ' 6 לפרוטוקול, ש' 20-23).

גב' זרביב המורה אשר הובאה לעדות, העידה כי רק בהפסקות הייתה מורה משגיחה במסדרונות ואילו בעת המעבר בין השיעורים משיעור לשיעור כאשר אין הפסקה, לא היתה בנמצא מורה משגיחה המלווה את התלמידים ומפקחת על התנהגותם:

"ש. התאונה הייתה לפני או אחרי הצלצול?

ת. זה היה קו תפר. לא בהפסקה או בשיעור. זה היה זמן סביר שתלמידים חוזרים לכיתה.

ש. בשלב זה מורה צריך להיות במסדרון?
 ת. בעיקרון ברגע שיש צלצול לסיום ההפסקה מסתיימת התורנות של המורה במסדרון. אם בשלב בו ארעה התאונה הייתי יוצאת החוצה לא הייתי אמורה למצוא מורה... (הדגשות שלי - מ.ס.ש)...(ר' עמ' 12, ש' 5-1)...

עוד העידה הגב' זרביב:

"ש. האם את יודעת אם מישהו ביצע תדריכים לגבי זהירות?
 ת. אותי לא הדריכו

ש. היית מידי פעם תורנית. מי נתן לך הדגשים של התורנות?
 ת. ההנחיות היו ברורות. השגחה על תלמידים שלא יהיו קטטות, אם תלמיד נופל או זקוק לעזרה. זה תפקיד שלו מורה תורן לא יכול למנוע. לא קיבלנו תדריכים מיוחדים. השגחנו על הילדים והיינו בשבילם." (עמ' 10 שורות 24-29)

20. ומנהל בית הספר, מר מלכה העיד בעניין זה:

"ש. בחוזר מנכ"ל כתוב שיש צורך בתורן מורה במדרגות.
 ת. נכון אבל אנחנו מוציאים את הילדים החוצה.
 ש. המורה שהעידה סיפרה שכאשר נשמע הצלצול התורנות של התורן נגמרת?
 ת. המורה דואג שהילדים יכנסו למבנים והתורנות נגמרת...התורנית חצר היא גם מורה בבית הספר אז בצלצול היא דואגת שהילדים יכנסו בחזרה לכיתות וחוזרת לכיתה שלה (ראה עמ' 17 שורות 18-24)

21. מן העדויות עולה אפוא כי:

- המורים התורנים לא קיבלו תדריכים מיוחדים ובכל מקרה התדריכים שקיבלו התייחסו רק להתנהגות התלמידים בזמן הפסקה.
- רק בהפסקות מצוי מורה תורן / משגיח ואילו בעת מעברים מכיתה לכיתה או מבניין לבניין בין שני שיעורים עוקבים שאין ביניהם הפסקה, אין מורה משגיח.
- במקרים בהם היה על התלמידים לעבור מכיתה לכיתה שלא בהפסקה, היו התלמידים עושים זאת בריצה.

22. לטעמי, מאחר והתובע, כמו גם חבריו לכיתה, שהיו אז בני שבע בסך הכל, נדרשו לעבור בין מבנים בזמן קצר בכדי להספיק ולהגיע לשיעור הבא בזמן, היה על מנהל בית הספר ומוריו לצפות כי הם יעשו זאת בריצה ולפיכך היה עליהם לדאוג ולהזהיר את התלמידים מפני הסכנות הגלומות בריצה. כמו כן, מאחר ומדובר היה בתלמידים צעירים היה על מנהל בית הספר לדאוג וללוות את התלמידים במעבר בין הכיתות והמבנים כדי לדאוג שלא ירוצו או יתפרעו.

- לדידי, לו היתה מתבצעת הדרכה או שהיה מתבצע פיקוח כאמור, היה ניתן למנוע את הנזק שנגרם לתובע.
23. זאת ועוד, הגם שנכון כי מן הפסיקה עולה שאל מול הצורך בפיקוח עומד אינטרס חשוב אחר, כפי שגם התייחסה אליו גב' זרביב בעדותה, והוא שמירה על משובת נעורים בריאה ותקינה, (ראה עדותה בעמ' 10 שורות 31-32) דהיינו השאיפה לאפשר לקטין מידה סבירה של עצמאות וחופש (ראה פרשת מרצלי וכן [ע"א \(י-ם\) 2191/08 אשר יצחק נ' משרד החינוך](#) (פורסם בנבו, ניתן ביום 15.7.08), עדיין אני סבורה כי הכוונה לזמן ההפסקה ולא במעבר משיעור לשיעור בזמן נתון ותוך לחץ מובנה מעצם הצורך להגיע במועד לשיעור.
- האמור מקבל משנה תוקף וזאת מאחר ולא הוכח כי התלמידים, לרבות התובע, קיבלו הנחיות ברורות ומדויקות כיצד יש ללכת במסדרונות תוך הטלת איסור מוחלט לרוץ במעבר מכיתה לכיתה וממבנה למבנה.
- לראיה, מעדותו של מר מלכה עולה כי בית הספר קיים שיחות באשר לסכנות הכרוכות בטריקת דלת רק לאחר התאונה בה נפגע התובע (ראה עדותו בעמ' 16 שורות 15-17)
24. בהינתן כל האמור אני קובעת כי לו היו התלמידים, לרבות התובע, מקבלים הדרכה מצד אחד, ומצד שני היה מורה תורן שתפקידו היה לפקח על המעברים בין הכיתות כי אז ככל הנראה ניתן היה למנוע את כניסת התלמידים בצורה לא מסודרת לכיתה וכפועל יוצא את טריקת הדלת על ידו של התובע ואת התאונה.
25. אף כי לכאורה די בכל האמור עד כאן בכדי לקבוע כי בהעדר פיקוח והדרכה כאמור, אחראי בית הספר בניזקין לפגיעת התובע, הרי שישנו טעם נוסף שגם בעטיו אני סבורה כי יש להטיל אחריות על בית הספר.
26. בחוזר מנכ"ל משרד החינוך שכאמור פורסם בתאריך 1.2.2002, תשסב/6(ב) 5.1-25 נוהלי שגרה, רשימות בקרה ומפרטים טכניים, ובנהלים שנקבעו במסגרתו, ישנה בסעיף 12.9.3 התייחסות לאמצעי הבטיחות שיש לנקוט בכל הנוגע לדלתות בבית הספר:
- "בכל כנפי הדלתות יותקן מתקן מחזיר הידראולי עליון מסוג איכותי, בעל יכולת תפקוד לאורך זמן, לבלימת תנועה חופשית של כנף הדלת, שיאפשר על-ידי מעבדה מאושרת. 5 שנים לאחר פרסום חוזר זה תהיה הוראה זו חובה; במהלך תקופה זו יש להיערך בהתאם."** (צורף לראיות הנתבעת 4).
- לטענת הנתבעים 1-2 מאחר ובחוזר מנכ"ל נקבע שהמחזירים ההידראוליים צריכים להיות מותקנים בתוך 5 שנים, הרי משעה שבמועד התאונה לא חלפו להם 5 השנים הרי שלא ניתן לטעון כנגדם כי הפרו את חובתם עפ"י חוזר מנכ"ל.
- אין בידי לקבל טענה זו. למן פרסומה של ההוראה בדבר התקנת מתקן מחזיר הידראולי, קמה לבית הספר חובה לפעול בהתאם. הרציונאל שמאחורי הדרישה להתקין מתקן מחזיר הידראולי היה צפיית התרחשות אירוע בו טריקת הדלת תגרום לנזק לתלמידים, ומשהנזק

נצפה, היה על בית הספר לעשות ככל הנדרש למנועו, ובין השאר, איזון המשאבים והכספים שעמדו לרשותו.

27. אוסיף ואציין כי במסגרת אותו חוזר מנכ"ל נצפתה גם באופן ספציפי האפשרות שתלמידים יכניסו אצבעותיהם במרווח הדלת, מה שעלול להוביל לכידתה. לשם כך נקבעה הוראת סעיף 12.9.3 ו(5) ולפיה:

"כנף הדלת תחובר אל המשקוף באמצעות צירי צד בעלי שתי כנפיים או יותר... בגן ילדים ובכיתות א'-ו' יש להתקין לאורך המשקוף האנכי (בצד הצירים), בין הכנף למשקוף, אלמנט שיכסה את המרווח וימנע אפשרות להכנסת האצבעות. אפשר לתכנן ולהתקין אלמנט מגומי שיתחבר לשני קצוות הכנף משני צדדיה, וזאת כדי למנוע לכידת אצבעות בעת סגירת הכנף (דוגמה לגומייה מסוג זה ראה בחברות האוטובוסים)."

הוראה ספציפית זו לא סויגה כפי שסוייגה ההוראה עליה מסתמכת הנתבעת 4, ולא נקבע לגביה תקופת הערכות. לשון אחר - ביחס להוראה זו היה על מנהל בית הספר לפעול מיד למילואה - דהינו עוד בחודש פברואר 2002 - כ - 8 חודשים לפני התאונה. לו היה מותקן אלמנט מגומי, כנדרש, אני סבורה כי גם אז הייתה נמנעת התאונה ובתוך כך - הנזק.

28. סיכום ביניים ביחס לאחריות בית הספר:

בהעדר הוכחה כי מצד אחד היה פיקוח נאות על מעבר התלמידים מכיתה לכיתה או כי ניתנה הדרכה לתלמידים כיצד עליהם לנהוג בעת מעבר מכיתה לכיתה שלא בזמן הפסקה, וכן בהעדר מילוי אחר הוראות חוזר מנכ"ל מצד שני, הכל כמפורט לעיל, אני קובעת שהתובע הרים את הנטל והוכיח כי בית הספר אחראי לנזק שנגרם לו.

אחריות משרד החינוך:

29. אין חולק כי משרד החינוך חב חובת זהירות מושגית וקונקרטיית כלפי תלמידי בית הספר. לעניין זה ראה דבריה של כבי' השופטת צור בת"א (מחוזי-ג-ם) 2074/00 ש. קטין נ' בית הספר כנסת יהודה ומשרד החינוך (פורסם בנבו, ניתן ביום 19.5.03):

"בענייננו מדובר בבית ספר המקבל תקציבים ממשרד החינוך, רישיונו ניתן לו ממשרד החינוך ומשרד החינוך מפקח עליו מהבחינה הבטיחותית ומבחינות רבות נוספות. חובת רישיון לבית ספר קבועה בחוק הפיקוח על בתי ספר, התשכ"ט-1969 ובחוק זה מוקנות למשרד החינוך סמכויות פיקוח רחבות היקף (ראה סעיפים 9, 10 ו-30 לחוק). חובתו של משרד החינוך כלפי ציבור התלמידים נגזרת

**מהזכות לחינוך ועל משרד החינוך לדאוג כי התלמידים ילמדו
במוסדות בטוחים ובטיחותיים**

30. בענייננו, כל עובדי בית הספר הם עובדי משרד החינוך ובית הספר מנוהל ומתופעל על ידי משרד החינוך מזה שנים רבות (ראה עדות מנהל בית הספר בעמ' 17 שורות 27-30) ואף מקבל ממנו את תקציביו. משרד החינוך אף מפקח על בית הספר מבחינה בטיחותית.

31. כאמור לעיל, משרד החינוך פרסם בחודש פברואר 2002 חוזר מנכ"ל הכולל הוראה בדבר התקנת אמצעים בטיחותיים למניעת הכנסת האצבעות במרווח שבין הדלת למשקוף. לטעמי לא די בפרסום חוזר מנכ"ל כאמור ובודאי שלא היה מקום להכנסת ההוראה בדבר מתן אורכה של 5 שנים להתקנת אמצעי המגן. לטעמי, היה על משרד החינוך, כאחראי על בטיחותם של התלמידים, לקבוע את ההוראות כאמור לביצוע מידי ובכל מקרה לפקח על קיומן של ההוראות.

יתרה מכך, ראוי היה שבקיץ 2002, טרם פתיחת שנת הלימודים, יבדוק משרד החינוך - כשם שהוא עושה מאז 2006 (ראה עדות מר מלכה בעמ' 17 שורות 27-30) - את בטיחות הדלתות ואת מילוי הקבוע בחוזר מטעמו, לפחות לעניין התקנת אלמנט הגומי שלגביו לא נקבעה כל תקופת המתנה. ודוק, עצם העובדה כי משרד החינוך ראה לנכון לפרסם חוזר מנכ"ל ביחס לסיכונים הטמונים בדלתות הכיתות בבתי הספר, היא הנותנת.

לא זו אף זו, לטעמי כשם שמשרד החינוך פרסם הנחיות לעניין התקנת מנגנוני בטיחות בדלתות ואף קבע הוראות באשר לאופן שבו על התלמידים והמורים להתנהג בהפסקות, כך היה עליו להדריך את צוות המורים באשר לאופן שבו עליהם לנהוג עם התלמידים, גם שלא בהפסקת - בעת המעבר מכיתה לכיתה ומשיעור לשיעור.

32. בהעדר פיקוח בפועל ביחס לקיום חוזר מנכ"ל ובהעדר הנחיות לצוות המורים עובדיו אני סבורה כי גם משרד החינוך אחראי לנזק שנגרם לתובע.

אחריות העירייה:

33. העירייה היא הבעלים של מבנה בו מצוי בית הספר, וכבעלת המקרקעין היא חבה בחובת זהירות מושגית [ראה ע"א 1786/10 חנוכיב נ' בית ספר אורים - ניתן ביום 27.2.12, פורסם בנבו; ע"א 7008/09 עבד אל רחים נ' עבד אל קאדר - ניתן ביום 7.9.10, פורסם בנבו].

34. לטעמי וכפי שעולה מנסיבות המקרה, העירייה הייתה יכולה לצפות את המקרה, ואף למנוע אותו.

35. מר מלכה, העיד באשר לאופן שבו התרחשו הדברים בשנת 2002:

"כל בדיק בית בכל קיץ נעשה ביחד עם העירייה. במאי 2002 קיבלתי מכתב מהעירייה בנושא בדיק בית לשנת הלימודים הבא (מקריא). עם קבלת מכתב כזה אנחנו בבית הספר פועלים לאתר את כל המפגעים שאנו רוצים לתקן ובקיץ מתקיים מפגש עם העירייה ואני מגיש רשימה והם עושים את מה שהם יכולים או חלק ממנה. מדובר בבית ספר בתוך

קרית מלאכי. המבנה שייך לעירייה. מה אני שונה משאר בתי הספר"
(עמ' 15, שורה 4-8).

36. מאידך מר אריה יוסף, קב"ט מחלקת החינוך בעירייה הנמצא בתפקידו, לדבריו, משנת 2001 העיד כי מאחר ומדובר ברשת עצמאית העירייה לא ערכה בבית הספר ביקורות בטיחות ואך לא ביצעה תיקוני תחזוקה (ראה עדותו בעמ' 22, שורה 19-23). ג.

מטעם העירייה העיד גם מר שמעון עמר, מי שמשמש כמנהל אגף החינוך בעירייה מאז 2005. מר עמר העיד כי הוא אינו יודע לומר מה היה המצב בשנת 2002 - שנת התאונה. משכך ומטעם זה הרי שטעמי אין לעדותו כל רלוונטיות לבירור המצב נכון למועד התאונה.

37. לאחר שעיינתי במכלול הראיות שהובאו בפניי, כמו גם בעדותם של מר מלכה ומר אריה יוסף, ראיתי להעדיף בעניין זה את גרסתו של מר מלכה. מר מלכה הציג מכתב משנת 2000 ולפיו נדרש על ידי העירייה להודיע מה דרוש תיקון. אמנם נכון כי מכתב שכזה לא הוצג ביחס לשנת 2002, היא שנת התאונה, ואולם בהתחשב בעובדה כי העירייה הינה הבעלים של המבנה מצד אחד, ולא הוכח לי כי בית הספר שכר את המבנה מהעירייה מצד שני, סבירה בעיניי יותר גרסת מר מלכה ולפיה העירייה הייתה מעורבת בבדיקת נושא הבטיחות בבית הספר גם בשנה בה אירעה התאונה נשוא כתב התביעה.

38. פועל יוצא של קביעתו זו הינו כי יש לראות גם בעירייה כמי שהפרה את חובת הזהירות הקונקרטיית כלפי התובע, ומשכך יש לראות גם בה אחראית לנזק שנגרם לו.

39. יחד עם זאת, סבורני כי אחריותה של העירייה פחותה מאחריות בית הספר ומשרד החינוך ולו מן הטעם כי מרוח עדותו של מנהל בית הספר ניתן היה להבין כי העירייה הייתה אחראית לתיקון ליקויים שאותרו על ידי בית הספר ולא לאיתור הליקויים עצמם, וכאמור עדותו זו לא נסתרה.

40. לסיכום שאלת האחריות:

בהינתן כל האמור ומשהוכח כי קיימת מצד הנתבעים כולם אחריות, גם מושגית וגם קונקרטיית, אני קובעת כי חבותם כלפי התובע הינה ביחד ולחוד.

יחד עם זאת באשר לחלקו של כל נתבע, הרי שלאחר ששקלתי את מכלול הראיות שהוצגו לי, ראיתי לחלק את האחריות בין הנתבעים בינם לבין עצמם באופן ש:

- בית הספר נושא ב - 60% ;

- משרד החינוך נושא ב -30% ;

- העירייה נושאת ב - 10% ;

41. משקבעתי כי הוכחה אחריות הנתבעים לקרות האירוע יש לדון בשאלת הנזק לו זכאי התובע.

גובה הפיצוי והנזק:

42. הצדדים הסכימו כי נכותו הרפואית של התובע הינה בשיעור 5% (ר' פרוטוקול, עמ' 26, ש' 14), אך הם חלוקים בשאלת גובה הפיצוי המגיע לתובע בגין נכות זו.
43. התובע, בן 19 כיום, ועפ"י עדותו, הגם שככל הנראה לנכות השפעה מסויימת על תפקודו, ולו מעצם היותה בכף היד.
- יחד עם זאת משעה שלמעט התובע לא הובא איש לעדות באשר לאופן ומידת תפקודו במומו, אני סבורה כי מדובר בהשפעה קלה עד מזערית אשר לא מצאתי לכמתה במספר.

דיון בראשי הנזק:

הפסד שכר בעתיד

44. לטענת התובע משנכותו הרפואית זהה לזו התפקודית מצד אחד, ואילו מצד שני הוא צעיר - והגם שכיום הוא לומד בישיבה, לאחר שיתחתן הוא יצא ככל הנראה לעבוד (ראה עדותו בעמ' 7 שורות 13-16), הרי שיש לראותו כמי שמצוי בתחילת דרכו המקצועית וטרם גיבש לעצמו קריירת עבודה מסודרת.
- משמעות האמור לטענת התובע כי, אין לחרוג מהקבוע בפסיקה ויש לפסוק לו פיצוי בגין אב נזק זה לפי חישוב אקטוארי מלא ועל בסיס השכר הממוצע במשק.
45. הנתבעים מאידך טוענים את ההיפך. לדידם לא הוכח כי הנכות מפריעה לתפקוד והשוטף של התובע בחיי היום יום ומשכך ברי כי לא תפריע לו גם בעתיד. ועוד, גם אם אכן יצא התובע בסופו של יום לעבוד, כי אז לא ברור באיזו עבודה ובאיזה שכר. משלא הובאו על ידי התובע נתונים לעניין זה אין הוא זכאי באופן אוטומטי לפיצוי בגין אב נזק זה על בסיס חישוב אקטוארי מלא.
46. לאחר ששקלתי טענות הצדדים ולאור כל קביעותיי לעיל ראיתי לפסוק לתובע בגין אב נזק זה פיצוי על דרך של אומדן גלובאלי ואני מעמידה אפוא את הפיצוי על סך של 70,000 ₪.

עזרת זולת בעבר + הפסד שכר לאם:

47. בהתחשב בעובדה כי במועד האירוע היה התובע קטין, בן שבע שנים, חזקה שנדרש לעזרת הוריו. על כך יש גם להוסיף את טיב הפגיעה עצמה וכן את העובדה כי עבר בעטייה שני ניתוחים.
48. בנסיבות, ועל אף כי הטענה שעקב הצורך לטפל בתובע נאלצה אימו להפסיד ימי עבודה וכפועל יוצא נפגע שכרה, נטענה בעלמא שכן אמו לא העידה וגם לא הוצגו מסמכים, הרי שבהתחשב בגיל התובע במועד התאונה ובעובדה כי עבר שני ניתוחים, ראיתי להניח כי אמו אכן נעדרה מהעבודה עקב הצורך לשהות לידו ולטפל בו.
49. בהינתן כל האמור אני קובעת כי בנסיבות, העזרה אותה קיבל התובע מהוריו, ובמיוחד מאימו, חרגה מעבר לעזרה הסבירה המצופה מבני משפחה. לפיכך, ראיתי לפסוק בגין רכיב זה פיצוי בסך של 8,500 ₪.

עזרת זולת בעתיד:

50. אינני סבורה, כי לאור שיעור הנכות שנתרה לתובע (5%) הוא יזקק בעתיד לעזרה של ממש בשכר. לפיכך, לא ראיתי לפסוק לו כל פיצוי בגין אב נזק זה.

כאב וסבל:

51. בהתחשב בשיעור הנכות ומיקומה, ובעובדה כי התובע עבר שני ניתוחים - ראיתי להעמיד את הפיצוי בגין ראש נזק זה על 25,000 ₪.

52. סה"כ הנזק כולו עומד על : 103,500 ₪.

סוף דבר:

53. ראיתי לקבל את התביעה ולקבוע כי הנתבעים 1-4 אחראים לפיצוי התובע בגין הנזקים שנגרמו לו בתאונה מיום 8.10.2002, כאשר מובהר כי חבותם של הנתבעים כלפי התובע הינה ביחד ולחוד ואילו חבותם אחד כלפי השני הינה בהתאם לחלוקה כפי שפורטה על ידי בסעיף 40 לעיל.

54. לא מצאתי להטיל על התובע רשלנות תורמת.

55. אשר על כן, ישלמו הנתבעים 1-4, ביחד ולחוד, לתובע סך של 103,500 ₪. הסך האמור יישא הפרשי הצמדה וריבית מיום מתן פסק הדין ועד לתשלום המלא בפועל.

56. עוד יישאו הנתבעים 1-4, ביחד ולחוד :

א. בשכ"ט עו"ד בשיעור 23.6%.

ב. בהוצאות משפט עפ"י קבלות ולרבות שכ"ט מומחה ואגרת ביהמ"ש.

ג. הסכומים המפורטים בסעיפים (א)-(ב) לעיל יישאו הפרשי הצמדה וריבית מיום ההוצאה ועד לתשלום המלא בפועל.

57. המזכירות תשלח העתק פסק הדין לצדדים בדואר רשום.

ניתן היום, כ"ח שבט תשע"ד, 29 ינואר 2014, בהעדר הצדדים.

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, תיקיה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

מלכה ספינוזי שניאור 54678313-/
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה